

СОЦІАЛЬНИЙ ТУРИЗМ У СИСТЕМІ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ: КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ

Анотація

Проаналізовано сутність соціального туризму у контексті комплексу туристичної галузі та соціального розвитку України. Вивчається досвід концептуалізації соціального туризму у світі від моделі «доступності» до сучасних викликів глобалізації. Найбільшим здобутком дослідження є встановлення асоціації соціального туризму з засадами державної програми соціальної політики, що орієнтується на сучасні європейські стандарти. Крім того, у межах дослідження робиться спроба розширити дефініцію «соціальний туризм» до категорій «сталий розвиток», «свобода людини», «мультикультурність» тощо.

Ключові слова: соціальний туризм, туризм, соціальна політика, соціальний розвиток, глобалізація, економічний розвиток.

К. И. Задорожная, аспирантка,
Херсонский национальный технический университет Украины,
г. Херсон

СОЦИАЛЬНЫЙ ТУРИЗМ В СИСТЕМЕ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ: КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ И ИНТЕГРАЦИЯ

Аннотация

Проанализирована сущность социального туризма в контексте комплекса туристической отрасли и социального развития Украины. Изучается опыт концептуализации социального туризма в мире от модели «доступности» к современным вызовам глобализации. Наибольшим достижением исследования является установление ассоциации социального туризма с основами государственной программы социальной политики, ориентируемой на современные европейские стандарты. Кроме этого, в рамках исследования предпринимается попытка расширить дефиницию «социальный туризм» до категорий «устойчивое развитие», «свобода человека», «мультикультурность» и других.

Ключевые слова: социальный туризм, туризм, социальная политика, социальное развитие, глобализация, экономическое развитие.

Постановка проблеми. Для переважної більшості країн світу туристична галузь є і залишається одним з ключових, високорентабельних та прибуткових секторів економіки. Такі висновки можна зробити з того, що на сферу туризму припадає близько 9% світового ВВП, а за статистикою зайнятості – кожне 11 робоче місце [1]. Зайнятості сприяє міжнародна та регіональна мобільність людей, що у свою чергу полегшує розв'язання проблеми з працевлаштуванням і наповненням регіональних

та національних бюджетів, оскільки розвиток внутрішнього туризму сприяє загальному збільшенню валютних надходжень до країни та стимулює її економічний розвиток (будівництво інфраструктури).

Однак туристичні послуги не обмежуються комерційними (ринковими) відносинами, вони також включають і задоволення соціальних потреб, оскільки головним об'єктом туризму залишається людина. Соціальний бік туристичних послуг (соціальна) – задоволення потреб людини у відпочинку, подорожах, підтримці здоров'я та відновленні сил (реабілітація, рекреація). Однак це невичерпний перелік складових туризму, особливим і незмінним його аспектом є виконання пізнавальних та виховних функцій, що сприяють розвитку толерантності, мультикультурності, розширенню світогляду та глобалізаційній інтеграції.

Завдяки цим якостям відзначається соціальна значимість туризму, а саме його зростаюча роль в духовному і фізичному розвитку особистості та формуванні світоглядних орієнтирів рівня і якості життя.

На теперішній час відповідна концепція туризму називається «соціальним туризмом», на відміну від його колишньої асоціації «туризм для бідних», і саме вона у низці європейських країн з кожним роком набуває все більшої значущості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток концепції та практик соціального туризму зробили такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як: В. Азар, М. Борушок, В. Кравців, В. Лобас, О. Любіцева, В. Мацола, В. Кифяк, А. Мельник, О. Мілашевська, О. Мордвінов, І. Рожкова, С. Харічков, А. Чечель, І. О. Сердобольська, А. А. Бадін, О. Ю. Гусякова, Ж. М. Асипова та інші. Втім нових смислів, ідей, зокрема зверненість до проектів соціального розвитку, самостимулювання, а особливо до контексту прав людини і її вільного розвитку звертались: В. Ханзікер, А. Оло, Дж. Хокленд, Л. Міннаерт, Р. Майтланд, Г. Міллер, В. Сміт, Х. Хуге, Ф. Хігінс-Десбіолес, К. Гріффін, Д. Стейсі, М. Альмейда тощо.

Мета дослідження полягає у визначенні сутності соціального туризму в системі туристичної галузі як окремого напрямку галузі й елемента комплексу соціальної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Причини, за якими соціальний туризм залишається мало поширеним, криються в історії створення самої концепції соціального туризму як інструменту соціальної політики. Крім того, розуміння концепції суттєво ускладнюється тим, що багато видів туризму можуть інтерпретуватися як соціальні.

Найбільш ранні концепції соціального туризму були сформульовані та започатковані в Європі, коли бідна частина населення стала активніше

подорожувати з метою туризму. На сучасну пору, за інформацією агентства статистики ЄС, встановлено, що 60% населення Європейського Союзу щорічно подорожує близько 4 днів. Інші 20-30% людей не подорожують, оскільки не мають коштів на відпочинок, з них 4% не подорожують, бо не бажають або обмежені через стан здоров'я [2, с. 65].

У секторі туризму країн Європи соціальний туризм вже тривалий час затверджений як один з видів туризму. Такій правовій категорійності сприяла тривала історія становлення соціального туризму у Європі.

Найбільш ранні прояви сучасного соціального туризму були зафіксовані у XIX ст. З початком XX століття соціальний туризм як рух почав утверджуватись і згодом він вже відігравав величезну роль в демократизації подорожей для населення. На теперішній час вже існує багато організацій, які просувають і розвивають соціальний туризм як всередині країн, так і у світі. Суттєвим для подальшого розвитку даного виду туризму є і те, що у Європі моделі соціального туризму оцінюються в мільйони євро.

Незважаючи на те, що соціальний туризм як окремий вид економічної сфери існує понад 60 років і має складну організаційну структуру і високий рівень розвитку, його понятійне розуміння (дефініції) в різних країнах і дослідницьких школах поки що не уніфіковані і поліморфічні, що гальмує його більш якісний розвиток, особливо в умовах економічних криз.

Отже, розглянемо найбільш поширені дефініції.

В іноземних джерелах вперше визначення соціального туризму зустрічається у 1957 році і належить В. Ханзікеру. На його думку, соціальний туризм слід розуміти як «групу взаємин і феноменів у туризмі, що призводять до участі в процесах подорожей бідних чи ущемлених елементів суспільства» [3]. Дещо іншої думки дотримується засновник міжнародної організації з соціального туризму Артюр Оло: соціальний туризм обумовлений тим, що його індивідуальні та колективні цілі корелюються з концепцією сучасного суспільства, а саме – заходами, які спрямовані на забезпечення більшої справедливості, толерантності і задоволеності життям всіх людей [4].

Звичайно, дефініції обох авторів відображали бачення цілей, мети, завдань відповідної сфери туризму, притаманних їхньому часу та його соціальним викликам. Втім, вивчаючи цілі соціального туризму, поставлені Міжнародним бюро соціального туризму (IBST), спостерігається певна перманентність у розумінні. Розглянемо.

У Монреальській декларації, прийнятій у 1996 році Генеральною асамблеєю IBST, зазначається, що соціальний туризм має забезпечувати доступність туристичного відпочинку для всіх, включаючи сім'ї, молодь та літніх людей [5, с. 70].

Аналогічна думка прослідковується і у роботі Дж. Хокленда: «Концепція «соціального туризму» має на увазі, що всі громадяни, незалежно від економічного стану або соціального статусу, повинні мати можливість поїхати у відпустку. З такої точки зору канікулярні подорожі повинні розглядатися як будь-які інші права людини, соціальна втрата яких повинна бути компенсована державою для загального добробуту» [6].

Серед останніх і більш повних дефініцій соціального туризму в іноземних джерелах слід згадати підходи Л. Міннаерта, Р. Майтланда, Г. Міллера. За їх версією, соціальний туризм – це вид туристичної діяльності з доданою моральною цінністю для обох сторін туристського обміну. Це визначення подає соціальний туризм з морального боку [7].

Це бачення мети і цілей соціального туризму актуалізує моральні і етичні якості як сфери туризму, так і гуманітарну політику держави. Оскільки туристичний ринок сам по собі не в змозі створити продукт (пропозицію) доступний для всіх, він потребує втручання з-зовні як з боку держави, так і з боку різноманітних соціальних, гуманітарних організацій.

Є також інші бачення природи соціального туризму, започатковані на «праві подорожі» та соціальній політиці. Згідно з висновками Декларації всесвітньої конференції по туризму в Манілі (1990), «Соціальний туризм – це мета, до якої суспільство повинне прагнути в інтересах менш забезпечених громадян при використанні їхніх прав на відпочинок» [8].

Економічний і соціальний комітет Євросоюзу вважає, що соціальний туризм є видом соціальної діяльності, організований асоціаціями, кооперативами та профспілками, який призначений сприяти та допомагати здійснювати подорожі широкому загалу, особливо з вразливих верств населення: «Кожна людина має право на відпочинок на щоденно, щотижнево і річній основі, і право на вільний час, який дозволяє їм розвивати кожен аспект їх особистості та їх соціальної інтеграції. Право на туризм є конкретним виразом цього загального права, а соціальний туризм – це інструмент для досягнення універсального доступу для реалізації цього права» [9].

У радянські часи найперше визначення було сформульовано В. І. Азаром. Дослідник зазначає, що «соціальний туризм – це різновид туризму, який субсидуються з коштів, що виділяються на соціальні потреби, з метою створення умов для подорожей школярам, молоді, пенсіонерам, ветеранам війни та праці, і іншим громадянам, яким держава, державні та недержавні фонди, і інші благодійні організації надають соціальну підтримку» [10].

Варто зазначити, що надана В. І. Азаром дефініція носить деяку неточність, а саме в умовах соціалізму ринку туристичних послуг не існувало, а отже будь-який тип організованого туризму був соціальним.

На жаль, варто констатувати, що в Україні ані розвитку, ані правового статусу як окремій категорій соціальному туризму не дано. Поки що більше винятком з правил залишається певне субсидювання оздоровлення дітей, реабілітація військових, інвалідів тощо. Втім, відповідно до динаміки скорочення бюджетних видатків ці сторони соціального туризму вже опинились під загрозою скорочення.

На відміну від України, у законодавстві Російської Федерації зроблено спроби надати соціальному туризму правового статусу. У проєкті Федерального Закону «Про соціальний туризм» (1999), Російською Асоціацією соціального туризму і Московським центром Академії туризму запропоноване наступне визначення: «Соціальний туризм – подорожі, субсидовані з коштів, що виділяються державою на соціальні потреби, і інших джерел фінансування з метою задоволення прав і потреб громадян Російської Федерації».

Значно далі пішла Білорусь. У країні було прийнято Модельний Закон «Про соціальний туризм» (2000), в якому соціальний туризм тлумачать таким чином: «Соціальний туризм – подорожі з метою відпочинку, оздоровлення, долучення до природної і культурно-історичної спадщини, що реалізуються громадянам за ціною соціального туру і субсидовані з джерел позабюджетного фінансування і з коштів, що виділяються державою на соціальні потреби» [11].

Однак запропоновані визначення не є вичерпними. У поняття існують і кардинально відмінні тлумачення. Наприклад І. О. Сердобольська зазначає, що соціальний туризм – це різновид туризму, що охоплює всі соціальні прошарки і вікові групи населення, поїздки яких субсидуються з різних бюджетів, виходячи з соціальної категорії громадянина. У наданому тлумаченні додатково слід розглянути тезу про те, чому «соціальним» туристом може бути будь-яка людина.

По-перше, до категорії «соціального» туриста належать такі пільгові категорії громадян, як діти, школярі, студенти, пенсіонери, ветерани війни і праці, які отримують субсидії через державну соціальну політику. По-друге, поїздки таких категорій громадян, як державні службовці, військовослужбовці, священнослужителі, субсидуються через відповідні державні та недержавні фонди та інші благодійні організації. По-третє, туристична путівка будь-якого працівника може субсидуватись підприємством, на якому він працює, як винагорода за напружену роботу, ефективну працю тощо. Таким чином, «соціальним» туристом може бути будь-яка людина [12].

Торкаючись питання фінансування соціального туризму, варто підкреслити, що вітчизняні та автори ближнього зарубіжжя жотримуються

спільної думки. Вони вважають, що витрати та утримання соціального ресурсу має бути справою держави або місцевих бюджетів. Здебільшого це і відрізняє їх від європейських авторів. Однак аналогічна думка зустрічається і серед дослідників з Бразилії, які також вважають, що розвиток соціального туризму має бути прерогативою держави. М. Альмейда вважає, що соціальний туризм – це вид туризму, який соціально-політично просувається державою з метою психофізичної реабілітації та соціокультурного розвитку індивідуума відповідно до принципів сталого розвитку, які слід розширювати на місцях візиту, тобто в туристичних та рекреаційних регіонах [13].

Вітчизняна наукова школа соціального туризму як і сектор економіки України лише формується, а тому наявність повного інструментарію дефініцій є вкрай важливим для побудови власного визнання і розуміння.

Для подальшого розвитку наукової школи і формування майбутніх доктрин розвитку соціального туризму найкраще підходить визначення, розроблене у роботі Л. Міннаерта, Р. Майтланда, Г. Міллера: «Соціальний туризм – це туризм з доданою моральною цінністю для обох сторін туристського обміну». Це визначення є передовим у світовій науці, а отже його цілком можна обирати за основу для розв'язання проблем розвитку соціального туризму вітчизняною науковою школою [14].

З огляду на обсяг публікацій вітчизняних авторів, що присвячені концептуалізації соціального туризму, варто зауважити, що відповідна проблема розвивається повільно. Натомість кількість публікацій російськомовних авторів з ближнього зарубіжжя зростає, втім сам розвиток соціального туризму як сектору туристичного ринку у країнах СНД перманентний.

На поточному етапі розвитку вітчизняної наукової школи соціального туризму цілком можливо екстраполювати досвід як радянських авторів так і російських. Відповідний підхід був використаний і у дисертаційному дослідженні Ж. М. Асиповою. Авторка, здійснюючи спробу теоретико-методологічної розбудови наукової школи з розвитку соціального туризму Республіки Казахстан, екстраполює концептуальні основи, побудовані за радянських часів та у сучасній Росії.

Передусім Ж. М. Асипова фіксує, що після розпаду СРСР питання соціального туризму як в Росії, так і серед інших пострадянських країн було зняте з порядку денного до початку 2000-х років, коли в Росії з'явилася група наукових досліджень на цю тему і відбулися зміни в нормативній базі [15, с. 13].

Проведена аналітична розвідка доводить, що досить цінними для розвитку концепту соціального туризму в Україні є напрацювання

І. О. Сердобольської, до якого ми вже звертались. Дослідниця вивчала понятійний апарат соціального туризму, побудувала його класифікацію, на основі визначення суб'єктів, об'єктів, цілей та інструментів соціального туризму розробила теоретичну базу для державного регулювання.

Не менш важливим є і те, що дослідниця сформулювала модель розвитку соціального туризму в Росії, яка включає організаційний, якісний і ціннісний параметри турпродукту, а також запропонувала інші системні аспекти розвитку соціального туризму у країні. Проведена І. О. Сердобольською робота поставила досить серйозні акценти на правових та організаційних аспектах соціального туризму. Втім, слід окремо підкреслити, що дослідниця не виокремлює морально-етичні складові цього сектору туризму, які властиві та актуальні для нашого часу, і тим більш централізовані як проблема низкою європейських дослідників [12, с. 5-8].

Також окремої уваги заслуговує дисертація В. А. Михайлова на тему «Удосконалення організації розвитку соціального туризму в умовах ринку». У відповідному дослідженні достатньо деталізовано класифікаційні види соціального туризму, а також розглядаються потенціали кооперації з комерційними структурами, в межах якої висвітлюються економічні ефекти від реалізації соціального туризму [16, с. 3-16]. Втім, в авторських пропозиціях не достатньо системності, проектності, фактично це перелік пропозиції, а окрім того, у роботі увага здебільшого приділяється не розв'язанню проблемам розвитку, що пов'язані з фінансуванням. Автор апелює до благодійних приватних структур, що лишає роботу новизни.

Достатньо цінними знахідками у дослідженні проблеми розвитку соціального туризму є пропозиції А. А. Бадіна. Розвиток соціального туризму вивчався з позиції маркетингу. Обрання відповідного методологічного апарату дозволило автору переосмислити весь підхід до соцтуризму як архаїчного. Розв'язання проблеми сфери автор вбачає не у системному оздоровленні галузі або зміні організаційних і фінансових підходів, а в зміні маркетингової стратегії, з метою побудови нового (привабливого) іміджу соціального туризму когерентно до сьогодення. В авторському баченні позиціонування соціального туризму як ринкової послуги важливе, втім набагато важливіше будувати модель стійкого розвитку через системну реформу [17, с. 20-25].

Серед українських дослідників ми звернулись до дисертаційної роботи О. Ю. Гусякової «Розвиток механізмів державного регулювання соціального туризму в Україні». По-перше, особливість цього дослідження у тому, що воно цілком присвячене соціальному туризму. По-друге, окрім запропонованих класифікацій видів соціального туризму, дослідниця вивчала проблему сфери через пропозиції відновлення ресурсів реалізації

соцтуризму в Україні. По-третє, О. Ю. Гусякова пропонує практику відпускних чеків, враховуючи їхні різноманітні фінансові аспекти, як формування фінансових фондів для задоволення туристичних потреб працівників, облегшення податкового навантаження для реалізації соцтуризму тощо [18, с. 15-18].

Серед іноземних дослідників проблемами соціального туризму здебільшого займаються європейські автори, проте існує чимало експертів з інших країн, що розвиваються.

Звернемось до дослідження Фреї Хіггінс-Десбіолес з Австралії. У своїй роботі дослідниця намагається повернути туризм до якості, в якій він був до неоліберальної економіки, оскільки у сьогоднішній він надто комерціалізований. Дослідниця апелює до таких категорій, як права людини, соціальний розвиток, глобалізація тощо. Однією з основних думок авторки є її твердження, що туризм є потужною соціальною силою, яка потенційно здатна досягти найбільших соціальних цілей, але лише у тому випадку коли цей потенціал існує і реалізовується відокремлено від ринку [19, с. 1192-1193].

Проблемою «туризму для всіх» турбувались і ірландські дослідники К. Гріффіні і Д. Стейсі. Зокрема, дослідники піднімали питання доступності туризму у контексті державної концепції стійкого розвитку. Основні аргументи були направлені на те, що досягти країною стійкого розвитку можливо виключно через доступність її громадянам знайомства з іншими культурами і народами [20, с. 431-442].

Серед європейських дослідників, яких вже згадували, слід виділити Л. Міннаерта, Р. Майтланда, Г. Міллера. У своїх дослідженнях автори звертаються до системи соціального туризму в Європі, втім основний наголос роблять не на гуманітаристиці, а на його практичному аспекті, себто здобутках від його розвитку. В одній зі своїх численних публікацій автори опублікували результати опитувань користувачів соціального туризму. Ці результати безапеляційно доводять, що окрім відпочинку, споживачі стають самомотивованими у прагненні до кращого життя, передусім починають стимулювати своїх дітей (малозабезпечені сім'ї) до навчання. Автори прийшли до висновку, що соціальний туризм є найбільш ефективним елементом соціальної політики [21, с. 316-334]. До аналогічних висновків з приводу розвитку соціальної політики через соціальний туризм прийшли В.Сміт і Х. Хуге [22, с. 132-133].

Висновки. У Європі концептуалізація соціального туризму досягла значного рівня і вже тривалий час перебуває у практичній площині. Крім того, на теперішній час відповідний сектор галузі вже вийшов за межі гуманітарного як надання соціальних послуг. Під тиском проблем бідності у світі, падіння рівня освіти та культурної імплікації населення з низьким

рівнем доходів різноманітними урядами визначено, що соціальний туризм є частиною загального комплексу соціальної політики. Крім того, він сприяє реалізації глобалізаційних економічних векторів, а найголовніше – утвердження прав людини та свобод.

Для України, де соціальний туризм немає правового статусу, не визнаний державою на рівні, ідентичному європейському, проблема його розвитку знаходиться у далекій перспективі. Втім, для побудови сучасного суспільства, започаткування його сталих форм та моделей є вкрай важливим розвивати суспільний світогляд. Насамперед йдеться про інтеграцію українців зі світовою культурою життя і діяльністю, що безумовно буде сприяти розвитку його автономії.

Соціальний туризм не є способом подолання суспільних криз, проте він – незамінний інструмент розвитку свідомості та відповідальності.

З цього приводу для наукових шкіл, які працюють в Україні над розв'язанням проблем вітчизняного соціального туризму, з'являються додаткові можливості, щоб домагатись наділити цю сферу не лише юридичним статусом, а й інтегрувати її як окремий напрям у програмі соціального розвитку населення.

Список використаних джерел:

1. UNWTO Tourism Highlights. The World Tourism Organization (UNWTO) is a specialized agency of the United Nations (2014). Available at: <http://publications.unwto.org>
2. Hall D., Brown F. (1996). Towards a welfare focus for tourism research. *Progress in Tourism and Hospitality Research*, Vol. 2, Issue 1, Pp. 41-57.
3. Hunziker W. (1957). Cio che rimarrebbe ancora da dire sul turismo sociale. *Revue de tourisme*, Vol. 2, Pp. 52-57.
4. Haulot A. (1982). Social tourism: Current dimensions of future developments. *Journal of Travel Research*, Vol. 2, Issue 3, Pp. 20-40.
5. Шанаурина Ю. В. Правовое обеспечение социально-культурного сервиса в туризме : учеб. пособие / Ю. В. Шанаурина. – Москва : Издательство «Флинта», 2013. – 239 с.
6. Haukeland J. (1990). Non-travellers: the flip side of motivation. *Annals of Tourism Research*, Vol. 17, Issue 2, Pp. 172-184.
7. Minnaert L., Maitland, R., Miller G. (2007). Social tourism and its ethical foundations. *Tourism Culture and Communication*, Vol. 7, Pp. 7-17.
8. Уваров В. Международные туристские организации : Справочник / В. Уваров, К. Борисов. – Москва, 1990. – 256 с.
9. Opinion of the European Economic and Social Committee on Social tourism in Europe (2006). *Official Journal of the European Union*, Pp. 318/12. Available at : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52006IE1155>
10. Азар В. И. Отдых трудящихся СССР / В. И. Азар. – Москва : Статистика, 1972. – 68 с.
11. О модельном законе «О социальном туризме»: Постановление Межпарламентского комитета Республики Беларусь, Республики Казахстан, Кыргызской Республики, Российской Федерации и Республики Таджикистан от 12 июня 2000 г. №10-16 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pravo.levonevsky.org/>; <http://pravo.levonevsky.org/bazaby/org330/basic/text0036.htm>.
12. Сердобольская И. О. Государственное регулирование социального туризма и пути его совершенствования в Российской Федерации : дис. на получ. науч. степени канд. эк. наук : спец. 08.00.05 / И. О. Сердобольская. – Москва : РГБ, 2003. – 184 с.

13. Almeida M. (2011). Case study: the development of social tourism in Brazil. *Current Issues in Tourism*, Vol.14, Issue 5, Pp.483-489.
14. Асипова Ж. М. Сравнительный анализ понятийного аппарата социального туризма / Ж. М. Асипова, А. С. Актымбаева // *Материалы Международной практической конференции «Инновационный менеджмент и технологии в эпоху глобализации»*. – Гоа, 2014. – С. 67-74.
15. Асипова Ж. М. Географические основы формирования и развития социального туризма в Республике Казахстан: дис. канд. геогр. наук : 6D060900 / Ж. М. Асипова. – Алматы, 2014.–108 с.
16. Михайлов В. А. Совершенствование организации развития социального туризма в условиях рынка : автореф. дис. на получ. науч. степени канд. эк. наук : спец. 08.00.05 / В. А. Михайлов. – СПб., 2011. – 17 с.
17. Бадин А. А. Формы организации маркетинга на рынке социального туризма : автореф. дис. на получ. науч. степени канд. эк. наук : спец. 08.00.05 / А. А. Бадин. – Волгоград, 2008.–26 с.
18. Гусякова О. Ю. Розвиток механізмів державного регулювання соціального туризму в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. держ. упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / О. Ю. Гусякова. – Запоріжжя, 2010. – 22 с.
19. Higgins-Desboilles F. (2006). More than an «industry»: The forgotten power of tourism as a social force. *Tourism Management*, Vol. 27, Issue 6, Pp.1192-1208.
20. Griffin K., Stacey J. (2011). Towards a «tourism for all» policy for Ireland: achieving real sustainability in Irish tourism. *Current Issues in Tourism. Special Issue: Social tourism: Perspectives and potential*, Vol.14, Issue 5, Pp. 431-444.
21. Minnaert L., Maitland, R., Miller G. (2009). The Value of Social Tourism foundations. *Annals of Tourism Research*, Vol. 36, Issue 2, Pp. 316-334.
22. Smith V., Hughes H. (1999). Disadvantaged Families and the Meaning of the Holiday. *International Journal of Tourism Research*, Vol.1, Issue 2, Pp.123-133.

Katherine Zadorozhna, postgraduate student,
Kherson National Technical University of Ukraine,
Kherson

SOCIAL TOURISM IN THE SYSTEM OF TOURISM INDUSTRY: CONCEPTUALIZATION AND INTEGRATION

Abstract

The nature of social tourism in the context of tourism industry and social development of Ukraine is analyzed. We study the experience of the conceptualization of social tourism in the world from "availability" model to modern challenges of globalization. The greatest achievement of the study is the establishing of the Association of Social Tourism on the basis of the state program of social policy, oriented to modern European standards. In addition, the study attempts to expand the definition of "social tourism" to categories "stable development", "human freedom", "multiculturalism" etc.

Keywords: social tourism, tourism, social policy, social development, globalization, economic development.

References:

1. UNWTO Tourism Highlights (2014). The World Tourism Organization (UNWTO) is a specialized agency of the United Nations Available at: <http://publications.unwto.org>
2. Hall, D., Brown, F. (1996). Towards a welfare focus for tourism research. *Progress in Tourism and Hospitality Research*, Vol. 2, Issue 1, Pp. 41-57.
3. Hunziker, W. (1957). Cio che rimarrebbe ancora da dire sul turismo. *Revue de tourisme*, Vol.2, Pp. 52-57.

4. Haulot, A. (1982). Social tourism: Current dimensions of future developments. *Journal of Travel Research*, Vol. 2, Issue 3, Pp. 20-40.
5. Shanaurina, Yu.V. (2013). *Pravovoe obespechenie sotsialno-kulturnogo servisa v turizme* [Legal support of socio-cultural service in tourism]. «Flint» Publisher, Moscow, 239 p. (in Russ.).
6. Haukeland, J. (1990). Non-travellers: the flip side of motivation. *Annals of Tourism Research*, Vol. 17, Issue 2, Pp. 172-184.
7. Minnaert, L., Maitland, R., Miller, G. (2007). Social tourism and its ethical foundations. *Tourism Culture and Communication*, Vol. 7, Pp. 7-17.
8. Uvarov, V., Borisov, K. (1990). *Mezhdunarodnyie turistskie organizatsii* [International tourism organizations]. Moscow, 256 p. (in Russ.).
9. Opinion of the European Economic and Social Committee on Social tourism in Europe (2006). Official Journal of the European Union, Vol. C 318/12, Available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52006IE1155> (in European Union).
10. Azar, V.I. (1972). *Otdyih trudyaschihsya SSSR* [Recreation workers of the USSR]. Statistics, Moscow, 68 p. (in Russ.).
11. *On model law «On Social Tourism»*, Resolution of the Inter-Parliamentary Committee of the Republic of Belarus, Republic of Kazakhstan, the Kyrgyz Republic, the Russian Federation and the Republic of Tajikistan on June 12, 2000 №10-16. Available at: <http://pravo.levonevsky.org/bazaby/org330/basic/text0036.htm> (Accessed 16 March 2016) (in Russ.).
12. Serdobolskaya, I.O. (2003). *State regulation of social tourism and ways of its improvement in the Russian Federation*. Abstract of PhD in Economics dissertation, Accounting, 08.00.05. Russian State Library, Moscow, Pp. 184 (in Russ.).
13. Almeida, M. (2011). Case study: the development of social tourism in Brazil. *Current Issues in Tourism*, Vol.14, Issue 5, Pp. 483-489.
14. Asipova, Zh. M., Aktyimbaeva, A.S. (2014). Comparative analysis of the conceptual apparatus of social tourism. «*Innovatsionnyiy menedzhment i tehnologii v epohu globalizatsii*». *Mezhdunarodnaya prakticheskaya konferentsiya* [Innovation management and technology in the era of globalization], Goa, Pp. 67-74 (in Russ.).
15. Asipova, Zh. M. (2014). *Geographical bases of formation and development of social tourism in the Republic of Kazakhstan*. PhD Geographical Sciences dissertation, Accounting, 6D060900. Kazakh National University. Al-Farabi, Almaty, 108 p. (in Russ.).
16. Mihaylov, V.A. (2011). *Perfection of the organization of social tourism in market conditions*. Abstract of PhD in Economics dissertation, Accounting, 08.00.05 St. Petersburg, 17 p. (in Russ.).
17. Badin, A.A. (2008). *The forms of social marketing organization in the tourism market*. Abstract of PhD in Economics dissertation, Accounting, 08.00.05, Volgograd, 26 p. (in Russ.).
18. Guslyakova, O.Y. (2010). *The development of mechanisms of state regulation of social tourism in Ukraine*. Abstract of PhD in Public Administration, Accounting, Mechanisms of administrative Control, Zaporizhzhia, 22 p. (in Ukr.).
19. Higgins-Desboilles, F. (2006). More than an «industry»: The forgotten power of tourism as a social force. *Tourism Management*, Vol. 27, Issue 6, Pp. 1192-1208.
20. Griffin, K., Stacey, J. (2011). Towards a «tourism for all» policy for Ireland: achieving real sustainability in Irish tourism. *Special Issue: Social tourism: Perspectives and potential*, Vol.14, Issue 5, Pp. 431-444.
21. Minnaert, L., Maitland, R., Miller, G. (2009). The Value of Social Tourism foundations. *Annals of Tourism Research*, Vol. 36, Issue 2, Pp. 316-334.
22. Smith, V., Hughes, H. (1999). Disadvantaged Families and the Meaning of the Holiday. *International Journal of Tourism Research*, Vol.1, Issue 2, Pp. 123-133.

